

Nederlandse dialecten – definitie, ontstaan en aanzien

***Juulbezem, brulbessem en slöpslurper* betekenen allemaal hetzelfde: Hoe iemand een stofzuiger noemt, hangt ervan af of diegene uit Meppel, Zeeland of de Achterhoek (streek in de provincie Gelderland) komt. En in andere regio's hebben ze weer andere benamingen. Hoewel Nederland een klein land is, bestaan er heel veel verschillende dialecten.**

Nederlandse dialecten

Een dialect is “een streekgebonden variëteit van de standaardtaal” en heeft een eigen grammatica, zinsbouw en woordenschat, net als andere talen ook. Daarom wordt dialect ook streektaal genoemd. Echter worden dialecten niet schriftelijk vastgelegd en uitsluitend mondeling overgeleverd.

Hoeveel dialecten er in totaal in Nederland zijn, is niet helemaal te beantwoorden. Immers heeft ieder klein dorpje zijn eigen taal. Tel je de kleinste verschillen mee, dan bestaan in Nederland en Vlaanderen bij elkaar misschien wel 2000 verschillende dialecten.

Gebaseerd op verschillen en overeenkomsten in uitspraak, vormleer, zinsbouw en woordenschat spreken deskundigen volgens de Taalunie van 28 dialecten. Deze worden grofweg ingedeeld in vijf groepen: het Hollands, het West-Vlaams en Zeeuws, het Oost-Vlaams en Brabants, de Limburgse dialecten en de Nedersaksische dialecten. Daar komt nog het Fries bij, dat een officieel erkende taal is. Maar ook het Nedersaksisch en het Limburgs zijn erkend als regionale talen. Echter zijn deze twee talen niet-gestandaardiseerde talen, omdat er niet één standaardtaal bestaat maar deze talen weer verschillende varianten kennen.

Het ontstaan van de Nederlandse dialecten

Oorspronkelijk had iedere regio, iedere stad zelfs ieder dorp een andere taal en konden de inwoners mensen uit een andere streek niet zomaar verstaan. Tijdens de Renaissance werd een overkoepelende, bovenregionale taal geschapen, waarvoor verschillende elementen van diverse dialecten werden gebruikt. Eerst werd deze standaardtaal alleen maar als schrijftaal gebruikt, waardoor een verschil tussen geschreven taal (Standaardnederlands) en gesproken taal (dialecten) ontstond.

Een behoefte aan een algemene, bovenregionale spreektaal ontstond pas aan het einde van de 19^e eeuw. Uitgangspunt voor dit algemeen (beschaafd) Nederlands was het Hollands. De grammatica werd schriftelijk vastgelegd en het Standaardnederlands verspreidde steeds meer. De huidige Nederlandse standaardtaal is dus eigenlijk een Hollands dialect, dat de status van algemene Nederlandse omgangstaal heeft gekregen.

Dialecten zijn niet sociaal minderwaardig

Vaak wordt er neergekeken op dialectsprekers en een dialect als minderwaardig gezien. Door de opvatting dat dialecten eenvoudiger zijn dan de standaardtaal wordt soms ervan uitgegaan dat het denkvermogen van de dialectspreker overeenkomt met de gewaande eenvoudige eigenschappen van een dialect. Een dialect heeft wel nadelen tegenover de standaardtaal, die kun je immers in alle regio's gebruiken, maar een dialect is niet sociaal minderwaardig. Het aanzien van een dialect schommelt trouwens heel erg: Terwijl een dialect net nog heel negatief wordt gezien kan het, bv door liederen die erin gezongen worden, opeens heel populair zijn.

Lees de tekst en beantwoord de vragen.

1) Wat is een dialect, welke kenmerken heeft het en hoe zijn dialecten ontstaan?

2) Wat is Standaardnederlands en hoe is het ontstaan?

3) Leg uit waarom de huidige Hollandse dialecten vergeleken met andere dialecten het meest op het Standaardnederlands lijken.

4) Wat zegt de tekst over het aanzien van dialecten?

5) Welk nadeel heeft een dialect tegenover de standaardtaal?
